

TELEVIZIJSKI PRIJENOS POTICAJ NA RAZMIŠLJANJE

JOZO JELINČIĆ

Hvar

UDK 264.061

Stručni članak

Kada sam u nedjelju 16. I. 1994. došao sa župske mise kući, uključio sam televizor na kojemu je bio prijenos sv. Mise II. nedjelje kroz godinu iz crkve sv. Križa u Zagrebu. Bilo je upravo Evandjelje, pa sam tako pratio prijenos od Evandjelja do kraja.

Prateći taj prijenos sjetio sam se 30-te obljetnice proglašenja "Konstitucije o sv. liturgiji - Sacrosanctum Concilium", o čemu je pisao nedavno dr. Marin Škarica (GK br. 49/93, str. 3). Sjetio sam se Skupa o liturgiji na Čokovcu, održanog upravo na sam dan 30-te obljetnice 4. XII. 1993. (o čemu izvješćuje GK br. 50/93, str. 14; i Služba Božja br. 4/93, str. 374-378 u članku "Nekoliko poticaja za svestraniju i dublju liturgijsku obnovu"), a preda mnom je bio i GK br. 3/94, str. 12 reklama za "Novo u knjižari KONCIL", gdje se mogu nabaviti, uz ostale predmete, i svijećnjaci sa svijećama (ako se to mogu nazvati svijećama, jer je to zapravo kič od plastike s ulošcima za svijećice). Svijeća, koja u liturgiji ima tako veliku simboliku na što je spala?

Pri ruci imam sva liturgijska izdanja na hrvatskome jeziku odobrena od HBK i pjesmaricu "Pjevajte Gospodinu pjesmu novu" jedinu odobrenu pjesmaricu od HBK za liturgijsku upotrebu.

Govoriti o inkulturaciji liturgije u našem narodu, koji je proslavio 13 stoljeća kršćanstva u Hrvata, koji se, dakle ponosi našom 13 stoljeća starom kršćanskom tradicijom i kulturom, ne znam koliko to ima temelja, a liturgijska kreativnost ima svoje okvire iz kojih se ne smije izići ako se ne želi dospjeti u improvizaciju ili anarhiju.

Sjetimo se što govori SC u br. 22 § 1: "Uređenje svete liturgije ovisi jedino o crkvenoj vlasti koju posjeduje Apostolska Stolica, i prema, odredbama prava, biskup". U § 3 se nastavlja: "Stoga neka u liturgiji nitko drugi, pa ni svećenik, ništa po svom nahođenju ne dodaje, ukida ili mijenja". I još jedno vrlo važno pravilo iznosi SC u br. 28: "U liturgijskim odredbama neka svatko, bilo služitelj ili vjernik, vrši svoju službu i čini samo ono i sve ono što na nj spada prema naravi obreda i prema liturgijskim propisima".

Kada se prenosi neki liturgijski obred, pogotovo sv. Misa, preko radija ili televizije, smatram da bi taj prijenos trebao biti svima koji ga prate na poticaj i obogaćenje, kad već ne mogu fizički biti prisutni.

To bi trebala biti uzorna liturgijska slavlja a ne svojevolsjne improvizacije ili priredbe. U spomenutom prijenosu, od Evanđelja do kraja Mise (kaliko sam pratio), od predviđenih dijelova za pjevanje, pjevalo se samo "Svet". Vjerovanje, koje spada također u dijelove koji se mogu pjevati, trebalo bi barem glasno i razgovjetno recitirati. U primjeru koji razmatram jedva se čulo da ga ispod glasa moli predvoditelj slavlja. Za "Oče naš" je preporučeno da se pjeva i onda kada se ne pjevaju ostali dijelovi sv. Mise. U navedenom prijenosu također se čulo kako ga ispod glasa moli samo predvoditelj. Na prikazanju se pjevala pjesma koja nije imala veze s prinosom darova a predvoditelj je trebao čekati da se ta pjesma završi prije nego je uputio poziv "Molite braćo". Na poziv "Molite (sestre) i braćo" opet se čuje samo predvoditeljev odgovor. Dakako, predslavlje se nije pjevalo. Na poklik (ali nešto izmijenjen) "Tajna vjere", opet odgovara sam predvoditelj onako poluglasno, kao da je svjestan da to na njega ne spada, ali eto tako kada već nema tko odgovoriti.

Za pričest vjernika došla su uz predvoditelja još dva redovnika u habitima sa stolom (bijeje boje). Čini mi se da su donijeli ciborije s već prije posvećenim hostijama iz nekog drugog slavlja. Habit nije liturgijska odjeća, već redovnička. Liturgijska odjeća za službenike jest alba koju u nekim slučajevima može zamijeniti roketa (kota). Za vrijeme pričješćivanja umjesto pričesne pjesme pjevala se marijanska pjesma "Dajte mi sladak pjev". Sve se lijepo i razgovjetno čulo. I solo, i duet, i zbor. Tu je ozvučenje bilo na visini. Izgledalo je da je ta pjesma vrhunac slavlja a zbor glavni. Nakon pričješćivanja, umjesto kratke šutnje sa zahvalom i zahvalne pjesme, predvoditelj poziva: "Dok još sjedite, poslušajte obavijesti". Nakon obavijesti, završio je popričesnom molitvom i dao blagoslov.

Smetao me i televizijski voditelj i tumač. Preko pojedinih dijelova sv. Mise davao je informacije o župi, crkvi, samostanu, arhitektima, umjetnicima ... Lijepo je sve to čuti i znati, ali to ne spada u obred sv. Mise. Te podatke treba navesti ili prije ili poslije samog liturgijskog slavlja. Netko će reći da je vrijeme ograničeno i da ga treba maksimalno iskoristiti? Taj put ipak nije trebalo tako postupiti, jer je za prijenos na TV bilo određeno vrijeme od 11-12 sati. Prijenos je završio petnaest minuta prije 12 sati pa je bilo vremena poslije sv. Mise.

Što se tiče Škupa na Čokovcu, čini mi se da taj Skup smatra najvećim propustom u liturgijskoj obnovi kod nas što još nemamo stalnih oženjenih đakona i što se masovno ne dijeli sv. pričest pod obadvije prilike, jer se to ipak u nekim slučajevima i nekim zajednicama čini. Ja smatram da ima i drugih nedostataka, kao npr. ne podjeljivanje raznih službi: pratioca, čitača (a i druge se

službe mogu uvesti, prema potrebi) onima koji ih obavljaju, kako bi se potpunije provodio br. 28 iz SC da "svatko u liturgiji vrši svoju službu i čini samo ono i sve ono što na njega spada". Tada bi čitači bili bolje pripravljeni. Ne bi bilo improviziranih a ni paradnih čitača. I ti bi čitači bili u liturgijskog odjeći, albi ili roketi, kako to već odgovara toj službi.

Čini mi se da se kod nas više ne zna za nikakve pobožnosti i slavlja a da to nije povezano sa sv. Misom. Tako se događa da se slavi misa istoga dana, u istoj crkvi, na istome oltaru s istim vjernicima i s istim predsjedateljem više puta, da bi ona zadnja navečer bila još povezana s drugim pobožnostima. Tada bude okrnjena i ta Misa i ta pobožnost i sve se to obavlja kao u nekom grču da ne bi predugo trajalo. Takva Misa puno gubi na važnosti i dostojanstvu euharistijskog slavlja o kojemu govori Opća uredba RM - sastav mise, u svom prvom broju: *"Misno slavlje, kao djelo Krista i hijerarhijski uređenog Božjeg naroda, središte je svega kršćanskog života, koliko za opću Crkvu, toliko i za mjesnu, a toliko i za pojedine vjernike. To je slavlje ujedno vrhunac djela kojim Bog posvećuje svijet u Kristu i štovanja koje ljudi iskazuju Ocu klanjajući mu se po Kristu, Božjem Sinu"*.

Ali, gdje je ipak, glavni razlog da nam liturgijska obnova ne donosi pravi plod? Mislim da smo zaboravili na prvo pitanje starog katekizma: "Zašto smo na svijetu?" "Da Boga spoznamo, da ga uzljubimo, da mu služimo i da tako u nebo dođemo!" Dakle, čitav naš život trebao bi biti liturgija - slavljenje Boga. Mi govorimo puno o liturgiji koja se obavlja u crkvi i tražimo u njoj promjene i izmjene da bi nam to donijelo obnovu. Trebamo govoriti o liturgiji čovjeka, kršćanina u dva stanja koja se moraju međusobno izmjenjivati i prožimati. O liturgiji u crkvi i liturgiji života. O liturgiji zajednice u crkvi i u ime Crkve i liturgiji osobnog života izvan crkve u svagdanjem življenju u obitelji, na radnom mjestu, u školi, na odmoru itd. gdje se sve čovjek može naći. Kršćanin ne bi smio smetnuti s uma da je po krštenju pozvan upravo na takvu liturgiju, a oni koji upravljaju ne bi smjeli smetnuti s uma da im je glavna služba da upravo na to potiču, pozivaju i vode. Ne budemo li se trudili svi da tako živimo, onda će liturgija za neke postati "letargija", a za neke će to biti priredba, zabava ili običaj i tradicija koju treba čuvati kao muzejsku vrijednost.

Ovo napisah, ne da bi nekoga kritizirao, nego da pokažem na pravi uzrok neučinkovitosti liturgijske obnove. Puno govorimo, pišemo i radimo, a malo živimo. Svi bismo htjeli da tu obnovu počne netko drugi, a treba je započeti svatko od sebe, jer će samo takva liturgija donijeti onu pravu obnovu: život po vjeri - Evanđelju.